

També aquella nit, per tant, en Paulo es disposava a sortir.

La mare, des de l'habitació del costat, sentia com es movia furtiu, potser esperant que ella apagués el llum i es fiqués al llit.

Va apagar el llum, però no es va ficar pas al llit.

Asseguda al costat de la porta, serrava l'una contra l'altra aquelles mans endurides de minyona, encara humitejades després d'haver esbandit els plats, i es premia alternativament els polzes per mirar de dominar-se. Però el neguit li creixia per moments, vencia la seva obstinació d'esperar que el fill es calmés, que, com temps enrere, es posés a llegir o se n'anés a dormir. Durant alguns minuts, en efecte, els passos furtius del jove capellà van cessar: només se sentia, a fora, la remor del vent acompanyada de la fressa dels arbres del ribàs rere la petita parròquia. No era un vent gaire intens, però sí constant i monòton, com si envoltés la casa amb una gran cinta estrident, estrenyent-la cada cop més, i intentés arrencar-la dels fonaments i tirar-la a terra.

La mare ja havia tancat la porta del carrer amb dos travessers per impedir que el diable, que a les nits de vent volta en cerca d'ànimes, entrés a casa: en el fons no hi creia gaire, en aquestes coses, i ara pensava amb amargor, i amb un vague sentiment de burla envers ella mateixa, que l'esperit maligne ja era dins la petita parròquia; que bevia de la mateixa gerra que el seu Paulo

i rondava prop del mirall que el seu fill tenia penjat al costat de la finestra.

I ara en Paulo es tornava a moure; potser era precisament davant l'espill, per bé que als capellans, això, no els és permès. Però ¿què no es permetia en Paulo, d'un quant temps ençà?

La mare recordava que l'havia sorprès més d'una vegada, els últims temps, mirant-se molta estona al mirall, com una dona, netejant-se i polint-se les ungles, arreglant-se els cabells, que es pentinava enrere ara que se'ls havia deixat créixer, gairebé com si mirés d'amagar la marca sagrada de la tonsura.

I, a més, feia servir perfums, es rentava les dents amb pólvores oloroses i es passava la pinta fins i tot per les celles...

Li semblava que el podia veure, ara, com si la paret mitgera s'hagués esquerdat: retallat de negre sobre el fons de la seva cambra tota blanca, alt, fins i tot massa alt, desmanegat, caminant amunt i avall amb aquell aire distret de noiet, ensopegant i relliscant cada dos per tres, però sense perdre mai l'equilibri. Tenia el cap una mica gros damunt aquell coll tan fi, i la cara pàl·lida i oprimida sota un front prominent, que semblava que forçava les celles a arquejar-se per suportar-ne el pes, i els ulls ametllats, a quedar-se mig clucs. La mandíbula ossuda, la boca gran i carnosa i el mentó fornit, en canvi, semblava que es rebel·lessin amb menyspreu contra aquesta opressió, encara que sense poder-se'n alliberar.

I ara ell s'aturava davant el mirall, i se li il·luminava tota la cara perquè aixecava les parpelles i, en la transparència dels ulls castanys, les pupil·les resplendien com un diamant.

La mare, en el fons del seu cor de mare, s'alegrava de veure'l així, tan formós i tan fort. Però els passos furtius d'ell, de nou, la van fer tornar a la seva pena.

Ell sortia, no n'hi havia cap dubte, sortia. Va obrir la porta de la seva habitació. S'aturà un altre cop. Potser també ell parava l'orella als sorolls del voltant. Només el vent, que continuava picant contra la casa.

La mare va provar d'aixecar-se, de cridar: «Fill meu, Paulo, criatura de Déu, atura't.»

Però una força superior a la seva voluntat li ho impedia. Els genolls li tremolaven, com si volguessin rebel·lar-se contra aquella força infernal: els genolls li tremolaven, però els peus no es volien moure. Era com si dues mans poderoses els haguessin clavats a terra.

I, així, el seu Paulo va poder baixar l'escala en silenci, obrir la porta i anar-se'n: com si el vent se l'endugués d'una bufada.

Només llavors ella va aconseguir aixecar-se i encendre un altre cop el llum. Però fins i tot això li va costar molt, perquè els llumins que fregava contra la paret feien llargs deixants de llum violeta, però no s'encenien.

Finalment, la petita gresola de llautó va difondre un vel de llum a l'exigua cambra, despullada i pobra com la d'una minyona, i ella va obrir la porta i va treure el cap, escoltant. Tremolava; i, tot i així, es movia tota d'una peça, dura, rígida, amb el cap gros sobre aquell cos baixet i robust que, dins una roba negra descolorida, semblava retallat a cops de destrat del tronc d'un roure.

Des de la porta de la seva estança veia la petita escala de llicorella, dreta entre les parets blanques, i al fons la porta que el vent feia petar contra les frontisses. Va veure els travessers que en Paulo havia tret, recolzats a la paret, i no va poder evitar un accés d'ira.

No, ella volia vèncer el diable. Va deixar el llum dalt de l'escala, va baixar i també va sortir.

El vent la va envestir amb violència, inflant-li el mocador i el vestit; semblava que volgués fer-la tornar per força. Es va lligar bé el mocador sota el mentó i va continuar caminant, amb el cap cot, com si volgués escometre ella l'obstacle. Així, va passar arran de la façana de la parròquia, arran de la paret de l'hort i de la façana de l'església: quan va arribar a la cantonada de l'església es va aturar. En Paulo havia tombat cap allà i travessava gairebé volant, com un gran ocell negre, amb els faldons del manteu voleiant al vent, el prat que s'estenia davant una casa antiga que gairebé estava a tocar del ribàs que tancava l'horitzó dalt del poble.

La claror de la lluna, adés blava adés groguenca, arrossegada per fils d'espessos núvols que corrien, il·luminava el prat poblat d'herba, la placeta que s'obria davant l'església i la parròquia, i dues fileres de casinyots que serpentejaven a banda i banda d'un carrer molt costerut que es perdia entre les màquies de la vall. I al mig apareixia, com un altre camí gris i tortuós, el riu que al seu torn s'acabava confonent amb els rius i els camins del paisatge fantàstic que les nuvolades, empeses pel vent, componien i descomponien de tant en tant en l'horitzó, a l'embocadura de la vall.

Al llogaret ja no es veia cap llum, ni tan sols un fil de fum. Dormien, les pobres casetes enfilades com dos ramats d'ovelles pujant l'una rere l'altra pel pendent d'herba, a l'ombra de la petita església que, amb el seu minúscul campanar, resguardat també sota el ribàs, semblava un pastor recolzat en la gaiata.

Els verns, afillerats davant l'ampit de la plaça de l'església, s'agitaven furiosos amb el vent, negres i turmentats com monstres. A la seva fressa responia el lament dels pollancre i els canyars de la vall, i l'angoixa agitada de la mare que perseguia el fill es con-

fonia amb tot aquell dolor nocturn, amb el vent que panteixava i la lluna que naufragava entre els núvols.

Fins en aquell moment s'havia fet il·lusions amb l'esperança de veure'l baixar al poble per visitar algun malalt, però ara el veia allà, corrent com si el transportés el diable cap a la casa antiga que hi havia al peu del ribàs.

I a la casa antiga al peu del ribàs només hi havia una dona sana, jove i sola...

I vet aquí que, en lloc de dirigir-se cap a la porta com un simple visitador, anava directe a la portella de l'hort, i la portella s'obria i es tancava rere seu com una boca negra que l'engolia.

Llavors també ella va arrencar a córrer pel prat, gairebé seguint el solc a l'herba que havia deixat ell, fins que va arribar a la portella i va clavar-hi les mans obertes, empenyent amb totes les seves forces.

Però la portella no va cedir: al contrari, era com si tingués una força de repulsió. I la dona va tenir ganes de copejar-la, de cridar. Va mirar enlaire i va palpar la paret com si en volgués comprovar la resistència. Finalment, desesperada, va parar l'orella: però només se sentien els arbres de l'hort que cruixien amb estridència. Amics i còmplices també de la seva mestressa, semblava que volguessin encobrir tots els sorolls dels voltants.

Tanmateix, la mare, aquesta vegada, volia vèncer, volia escoltar, volia saber... O més aviat, com que en el fons de l'ànima sabia la veritat, volia tenir encara la il·lusió de l'engany.

Ja sense mirar d'amagar-se, va recórrer la paret de l'hort que flanquejava la façana de la casa, i encara més amunt, fins al portal del pati: i en palpava les pedres com si en busqués una que cedís, que deixés un forat per a entrar-hi.